

nota

TER ONDERTEKENING

Aan: MOCW

Primair Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

21 juni 2023

Referentie

39107634

Bijlagen

1. Kamerbrief Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap
2. TC Kamerbrief
3. Eindrapport
4. Achtergrond bij breed gesprek en samenvatting eindrapport
5. Politieke doelen en toezeggingen

Intern OCW afgestemd

KenO, PO, VO, WJZ

Kamerbrief Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap

Aanleiding

Het eindrapport Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap is in april ontvangen. Dit is de opbrengst van een traject waarin met heel veel partijen is gesproken over (mede)zeggenschap ten behoeve van de uitwerking van voornemens uit het CA. Streven is om het eindrapport met een korte beleidsreactie aan de Kamer te verzenden voor het reces.

Bij deze nota treft u een nieuwe versie van de Kamerbrief aan en adviezen ten aanzien van enkele maatregelen, die nu al in gang kunnen worden gezet. Een groot deel van de opbrengsten uit het rapport zal betrokken worden in de verdere uitwerking van de kabinetsreactie op het IBO-rapport over sturing in het funderend onderwijs.

Geadviseerd besluit

- De brief te ondertekenen en deze naar de Tweede Kamer te versturen.
- In de brief staan ook besluiten. Gaat u akkoord met:
  - verstrekking subsidie voor de ondersteuning aan vo-scholen bij vormgeven van leerlingenparticipatie (zie toelichting onder maatregelen);
  - verstrekking subsidie t.b.v. ondersteuning medezeggenschapsraden, met daarbij het inrichten van een loket voor de ondersteuning bij medezeggenschap en 'het goede gesprek'. (zie toelichting onder maatregelen) en
  - het wetsvoorstel versterken medezeggenschap niet verder door te zetten (zie toelichting onder wetsvoorstel versterken medezeggenschap).

Kernpunten

Naar aanleiding van de met voormalig MPVO besproken feedback is de insteek van de brief aangescherpt, waarbij meer aandacht is voor de situaties waarin het goed gaat op scholen en waar u wil ondersteunen in situaties dat het minder goed gaat.

- In de inleiding schetst u hoe goede samenwerking tussen schoolbestuurders en schoolleiders eruit ziet. U schetst dat er wrijving kan zijn in de praktijk tussen de sleutelrol van de schoolleider en de eindverantwoordelijkheid van het schoolbestuur. U wijst op de coalitieakkoordopdrachten en de reactie op het IBO 'Koersen op kwaliteit en kanselijkheid'¹.

¹ Kamerstukken II 2022/23, 31 293, nr. 669

- Vervolgens gaat u in op de drie prioritaire aanbevelingen uit het eindrapport. U kondigt ondersteuning aan ten aanzien van de leerling en de medezeggenschapsraden.
- Ook gaat u kort in op de medezeggenschap in Caribisch Nederland en de ondersteuning daarvan.
- Ten aanzien van het instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting deelt u mee dat u deze niet wettelijk zal regelen.
- Tevens beschrijft u een model van goed bestuur waar de schoolleider onderdeel van is. U geeft aan dat u dit model bij toekomstig beleid zal hanteren.
- Daarna gaat u in op de aanbeveling een verkenning te doen naar de positie van de schoolleider. U beschrijft hoe de krachtige rol van de schoolleider op de scholen waar het goed gaat eruit ziet. Om de scholen waar het minder goed gaat te ondersteunen kondigt u aan te kijken naar de bestuursstructuur in het funderend onderwijs.
- U geeft aan dat u daarmee de komende maanden aan de slag gaat en oog houdt voor de bredere verhoudingen in de school- en bestuursorganisatie. Deze bredere blik is gericht op onder andere de elementen: eindverantwoordelijkheid van het schoolbestuur, de zeggenschap van de leraar, de inspraak van de leerling en het effect op onderwijskwaliteit.
- In het tot slot moedigt u scholen en schoolbesturen aan in gesprek te gaan over de verdeling van beslissingsbevoegdheden en het organiseren van inspraak. U geeft aan in het voorjaar van 2024 de Kamer weer te informeren.

Financiële gevolgen

- De voorgestelde maatregel voor leerlingenparticipatie kost € 200.000 per jaar, gedurende drie jaar. Op het bestedingsplan is dit gedekt uit de coalitieakkoordmiddelen. Het budget is in totaal €1.006.000 per jaar (bestedingsplan PO). Daarvan is reeds €200.000 per jaar aan het NJI verplicht, gedurende drie jaar (totaal €600.000). MPVO heeft op 16 maart jl. akkoord gegeven op deze subsidie aan NJI.
- De kosten voor ondersteuning voor medezeggenschap en het 'goede gesprek' zijn afhankelijk van de door u gekozen optie. Hiervoor is vanuit de coalitieakkoordmiddelen ten minste € 454.000 beschikbaar voor 2023, 2024, 2025 en 2026 binnen het budget 'versterken zeggenschap' (bestedingsplan PO). Er is ruimte om dit op te laten lopen tot €1.000.000 per jaar.

Planning

- 6 juli: verzending aan Tweede Kamer

Toelichting

Besluitvorming door voormalig MPVO

- In juni 2022 heeft voormalig MPVO besloten tot uitvoer van het Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap, zodat op basis van het onderzoek invulling gegeven kan worden aan vier coalitieakkoordopdrachten. Voor achtergrond bij het breed gesprek zie bijlage 4. Voor de achterliggende politieke doelen zie bijlage 5.

- In januari 2023 is er een verkennende brainstorm geweest met voormalig MPVO over de tussenrapportage.
- In april 2023 is het eindrapport ontvangen. Deze is toen nog niet aan de Kamer gezonden, omdat dit gezamenlijk met een beleidsreactie zou gebeuren (de nu voorliggende brief).
- In mei 2023 is in een brainstorm gesproken met voormalig MPVO over het eindrapport en de verkenning naar de positie van de schoolleider. Op basis daarvan is een eerste conceptversie van de Kamerbrief geschreven.
- Op 15 juni heeft voormalig MPVO telefonisch feedback gegeven op de eerste conceptversie. Aan de hand daarvan is de brief aangepast (zie TC-versie).

Lakvoorstellen

In de lakvoorstellen zijn enkel de persoonsgegevens gelakt.

Maatregelen

Maatregel: Ondersteunen leerlingenparticipatie

- In het po biedt het Nationaal Jeugd Instituut (NJI) reeds ondersteuning aan scholen bij het organiseren van informele inspraak van leerlingen. Hiervoor ontvangt het NJI €200.000 per jaar, gedurende drie jaar (totaal €600.000).
- Geadviseerd wordt om een subsidie met vergelijkbare omvang beschikbaar te stellen voor ondersteuning van vo-scholen bij (informele) inspraak van leerlingen. Deze inspraak is aanvullend op de formele inspraak van de vo-leerlingen in de medezeggenschapsraad.
- Hierover lopen gesprekken of worden gesprekken ingepland met het LAKS, LBVSO en het NJI.
- Met deze maatregel geeft u tevens invulling aan de motie Segers c.s. die de regering verzoekt *om scholen te ondersteunen in het vormgeven van inspraak van leerlingen op hun school via de medezeggenschapsraden en om te stimuleren dat scholen inspraak stimuleren en het faciliteren als leerlingen daarom verzoeken, bijvoorbeeld in de vorm van een leerlingenraad.*²
- Voor leerlingenparticipatie is vanuit de coalitieakkoordmiddelen in totaal €1.006.000 per jaar (2023, 2024, 2025, 2026) beschikbaar binnen het budget 'versterken zeggenschap' (bestedingsplan PO).

Maatregel: Ondersteuning medezeggenschap en 'goede gesprek'

- Op 30 juni aanstaande is de door OCW georganiseerde ondersteuning voor medezeggenschapsraden gestopt.
- Het eindrapport wijst op het belang van ondersteuning op het gebied van medezeggenschap, voor zowel de medezeggenschapsraad als de schoolleider, bestuurder en intern toezichthouder. Naast ondersteuning specifiek gericht op medezeggenschap is er ook behoefte aan bevordering van het 'goede gesprek' in de school- en bestuursorganisatie. Het 'goede gesprek' is in het eindrapport genoemd als een van de belangrijkste factoren bij goede besluitvorming en verantwoording.
- Gelet op het belang van goed functionerende medezeggenschap voor

² Kamerstukken II, 2022/23, 36 200 VIII, nr. 106

besluitvorming in de school, adviseren wij om ondersteuning bij en loketfunctie voor medezeggenschap en het 'goede gesprek' te realiseren via het verstrekken van subsidie aan bijvoorbeeld een penvoerder van een samenwerking sociale partners. Het advies is om deze ondersteuning voor zowel Europees als Caribisch Nederland te organiseren.

- Voor de ondersteuning voor medezeggenschapsraden in Europees en Caribisch Nederland is vanuit de coalitieakkoordmiddelen ten minste € 454.000 beschikbaar voor 2024, 2025 en 2026 binnen het budget 'versterken zeggenschap' (bestedingsplan PO). Er is ruimte om dit eventueel uit te breiden.

Wetsvoorstel versterken medezeggenschap niet verder brengen

- Het wetsvoorstel versterken medezeggenschap is een toezegging van voormalig minister Slob. Het regelt instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting voor de medezeggenschap, een adviesrecht op de groeps grootte in het po en een instemmingsrecht op de meerjarenbegroting van het samenwerkingsverband voor de ondersteuningsplanraad. Kamerlid Van Meenen³ heeft er ook een motie over ingediend, deze verzoekt om in samenwerking met leerlingen, leraren, ouders, schoolleiders en besturen te komen tot omschrijving van de hoofdlijnen van de begroting met ten minste het onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel, de allocatie van middelen binnen het bestuur, de inzet van reserves en materiële lasten.
- Het wetsvoorstel is van 13 juli tot 11 september 2020 in internetconsultatie geweest. Na de internetconsultatie is het wetsvoorstel vanwege de demissionaire periode stil komen te liggen.
- Omdat het een reeds bestaande toezegging is, is in het prioriteitenoverzicht met wetgevingsprojecten reeds rekening gehouden met inzet van WJZ in de tweede helft van dit jaar.
- Uit het eindrapport blijkt dat schoolbestuurders en intern toezichthouders geen voorstander zijn van het wetsvoorstel. Zij wijzen op de beperkte financiële kennis van medezeggenschapsraden en vrezen dat het instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting als machtsmiddel zal worden ingezet. Daarentegen blijkt uit het eindrapport dat er bij de medezeggenschap wel belangstelling is in het instemmingsrecht, maar dat daarvoor wel faciliteiten voor moeten zijn, onder andere in opleiding en tijd. Door medezeggenschapsraadsleden is ook meermaals opgemerkt dat het instemmingsrecht een extra verantwoordelijkheid betekent. Volgens het eindrapport zitten medezeggenschapsraadsleden daar niet altijd op te wachten.
- Uit de aanbevelingen in het eindrapport blijkt dat er – bij het huidige takenpakket van de medezeggenschapsraad- behoefte is aan ondersteuning en versterking van kennis. Het toevoegen van verantwoordelijkheden (instemmings/adviesrechten) vergroot deze behoefte aan ondersteuning. Dat gegeven gecombineerd met uw wens om mogelijke structuren te verkennen en het allereerst aanpakken van de prioritaire aanbevelingen uit het eindrapport maken dat het wetsvoorstel inmiddels minder goed aansluit op de huidige situatie.

³ Kamerstukken II, 2018/19, 31 293, nr. 448

- Het advies is om het wetsvoorstel op dit moment **niet** verder te brengen.

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

nvt

nota

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

26 mei 2023

Referentie

38492732

Bijlagen

1. Conceptbrief
2. Eindrapport
3. Politieke doelen en toezeggingen

Intern OCW afgestemd

PO, VO, KO, WJZ

Conceptbrief Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap

Aanleiding

Op 9 mei jl. heeft u in een brainstorm met ons gesproken over het eindrapport Breed gesprek governance en (mede)zeggenschap (hierna: eindrapport) en de reactie daarop. Streven is om het eindrapport en de reactie op 30 juni aan de Tweede Kamer te verzenden.

Bij deze nota treft u een eerste concept van de Kamerbrief aan en adviezen ten aanzien van maatregelen.

Geadviseerd besluit

- Gaat u akkoord met de geadviseerde insteek voor de reactie op het eindrapport?
- Heeft u aanvullingen of opmerkingen bij de conceptbrief (zie bijlage)?
- Gaat u akkoord met:
  - verstrekking subsidie voor de ondersteuning aan vo-scholen bij vormgeven van leerlingenparticipatie? (zie toelichting onder maatregelen);
  - verstrekking subsidie t.b.v. ondersteuning medezeggenschapsraden, met daarbij het inrichten van een loket voor de ondersteuning bij medezeggenschap en 'het goede gesprek'. (zie toelichting onder maatregelen) en
  - het wetsvoorstel versterken medezeggenschap aan te houden tot er meer duidelijk is over de richting van de mogelijk herziene bestuursstructuur (zie toelichting onder wetsvoorstel versterken medezeggenschap).

De besluiten hebben financiële gevolgen, deze vindt u in de toelichting onder de paragraaf 'Financiële gevolgen'. De financiële gevolgen zijn gedekt vanuit de coalitieakkoordmiddelen.

Kernpunten

- Het MTDGPV adviseert om het eindrapport samen met een procedurele reactie aan de Tweede Kamer te zenden. In de brief combineert u korte termijn maatregelen op leerlingenparticipatie en medezeggenschap met de aankondiging van de verkenning voor de langere termijn. Deze insteek heeft ook gevolgen voor de planning (zie onder kopje 'planning')
- Met deze insteek geeft u ruimte voor de rijkdom van het eindrapport en

werpt u de blik naar voren naar de keuze-richtingen voor de in de IBO-brief¹ aangekondigde fundamentele herijking op de sturingsvraagstukken zeggenschap, bekostiging en arbeidsvoorwaardenvorming in begin 2024 (lange termijn).² In deze keuze-richtingen kunt u de invulling van de coalitieakkoordopdrachten meenemen. Deze opdrachten blijven met de meer procedurele insteek nog openstaand en zijn nader onderdeel van het huiswerk voor de verkenning naar zeggenschap de komende maanden.

- Ten aanzien van de zeggenschap van de onderwijsprofessional is in de werkagenda bij het onderwijsakkoord met de sociale partners afgesproken om in gezamenlijkheid te bezien welke maatregelen moeten worden genomen om zorg te dragen voor de zeggenschap van de onderwijsprofessionals. Hoewel er al enkele gesprekken met sociale partners gevoerd zijn, kunnen deze niet beschouwd worden als 'in gezamenlijkheid bezien'. Met de sociale partners zal in de komende maanden, tijdens de verkenning van de positie van de schoolleider, verder moeten worden gesproken.
- In de bijlage bij deze nota treft u de politieke doelen, moties en toezeggingen die samenhangen met het Breed gesprek aan.

Outline conceptbrief (zie bijlage)

- In de inleiding stelt u dat de leerling het centrale uitgangspunt moet zijn, schetst u de coalitieakkoordopdrachten en de wrijving tussen schoolbestuur en school die er nu in de praktijk optreedt.
- Vervolgens geeft u een samenvatting van de conclusies per thema van het eindrapport en noemt u de drie te prioriteren aanbevelingen.
- Vervolgens gaat u in op het 'goede gesprek' en de aanbevelingen ten aanzien van kennis en aantrekkelijkheid van de medezeggenschap. Dit doet u door een model van goed bestuur te schetsen waar de schoolleider onderdeel van is. U kondigt tevens ondersteuning aan ten aanzien van de leerling en de medezeggenschapsraden.
- Ook gaat u kort in op de medezeggenschap in Caribisch Nederland en de ondersteuning daarvan.
- Daarna gaat u in op de aanbeveling een verkenning te doen naar de positie van de schoolleider. U beschrijft op verkennende toon dat u verder naar de zeggenschap en bestuursstructuur gaat kijken, waarbij u alle mogelijkheden wil onderzoeken. Met daarbij speciale aandacht voor de schoolleider, leraar en leerling.
- Omdat dit grote vragen oplevert (juridisch, toezicht, bekostiging, uitvoering, passend onderwijs), heeft u tijd nodig om het goed te onderzoeken.

Maatregelen

Maatregel: Ondersteunen leerlingenparticipatie

- In het po biedt het Nationaal Jeugd Instituut (NJI) reeds ondersteuning aan scholen bij het organiseren van informele inspraak van leerlingen.

¹ Kamerstukken II, 2022/23, 31 293, nr. 669

² Naast het vervolg op het IBO hangt de verkenning zeggenschap ook samen met het wetsvoorstel voor de nieuwe financieringsvorm en andere trajecten.

Hiervoor ontvang het NJI €200.000 per jaar, gedurende drie jaar (totaal €600.000).

- Geadviseerd wordt om een subsidie met vergelijkbare omvang beschikbaar te stellen voor ondersteuning van vo-scholen bij (informele) inspraak van leerlingen. Deze inspraak is aanvullend op de formele inspraak van de vo-leerlingen in de medezeggenschapsraad.
- Hierover lopen gesprekken of worden gesprekken ingepland met het LAKS, LBVSO en het NJI.
- Met deze maatregel geeft u tevens invulling aan de motie Segers e.a. die de regering verzoekt *om scholen te ondersteunen in het vormgeven van inspraak van leerlingen op hun school via de medezeggenschapsraden en om te stimuleren dat scholen inspraak stimuleren en het faciliteren als leerlingen daarom verzoeken, bijvoorbeeld in de vorm van een leerlingenraad.*³
- Voor leerlingenparticipatie is vanuit de coalitieakkoordmiddelen in totaal €1.006.000 per jaar (2023, 2024, 2025, 2026) beschikbaar binnen het budget 'versterken zeggenschap' (artikel 1).

Maatregel: Ondersteuning medezeggenschap en 'goede gesprek'

- Op 30 juni aanstaande stopt de ondersteuning voor medezeggenschapsraden van Sterk Medezeggenschap af. Sterk Medezeggenschap is een project dat door middel van een opdracht van OCW aan CAOP de afgelopen jaren is uitgevoerd. Hierin werkt CAOP samen met Aob, CNV, FvOV, LAKS, VOO, Ouders en Onderwijs, AVS, VO-raad, en PO-raad. Zij boden medezeggenschapsraden informatie aan over het versterken van hun medezeggenschap.
- De ondersteuning van Sterk Medezeggenschap stopt, omdat de doelen van het programma niet bereikt zijn.
- Op dit moment en ook na 30 juni kunnen (geledingen van) medezeggenschapsraden bij diverse plekken terecht voor informatie en hulp. Denk hierbij onder andere aan de vakbonden, stichting Onderwijsgeschillen en CAOP.
- Het eindrapport wijst op het belang van ondersteuning op het gebied van medezeggenschap, voor zowel de medezeggenschapsraad als de schoolleider, bestuurder en intern toezichthouder. Naast ondersteuning specifiek gericht op medezeggenschap is er ook behoefte aan bevordering van het 'goede gesprek; in de school- en bestuursorganisatie. Het 'goede gesprek' is in het eindrapport genoemd als een van de belangrijkste factoren bij goede besluitvorming en verantwoording.
- Gelet op het belang van goed functionerende medezeggenschap voor besluitvorming in de school, adviseren wij om ondersteuning bij medezeggenschap en het 'goede gesprek' te realiseren. In de tabel hieronder zijn twee opties opgenomen.
- Ook adviseren wij u om in gesprek met sociale partners en andere partijen te bezien hoe de thema's medezeggenschap en het 'goede gesprek' onder de aandacht gebracht kunnen worden.
- Ook voor de medezeggenschap in Caribisch Nederland is ondersteuning gewenst. Parallel aan het Breed gesprek is ook in Caribisch Nederland

³ Kamerstukken II, 2022/23, 36 200 VIII, nr. 106

gesproken met schoolbestuurders, schoolleiders, leerlingen, ouders en medezeggenschapsraadsleden over medezeggenschap. Uit die gesprekken blijkt dat er een wens ligt om de medezeggenschap in het onderwijs te versterken. Ook daarbij is ondersteuning gewenst.

- Voor de ondersteuning voor medezeggenschapsraden en Caribisch Nederland is vanuit de coalitieakkoordmiddelen ten minste € 454.000 beschikbaar voor 2024, 2025 en 2026 binnen het budget 'versterken zeggenschap; (artikel 1). Er is ruimte om dit eventueel uit te breiden.
- Van de geschetste opties is de inschatting dat met optie 1 het meest direct impact gemaakt kan worden op de scholen, omdat er concrete hulp óp school kan worden aangeboden en veldpartijen met veel expertise scholen kunnen helpen. Daarbij zal goed gekeken moeten worden op welke manier de subsidie verleend moet worden en welke inspanningsverwachtingen we van de subsidieontvangers hebben.

		Schets	Voordelen	Nadelen	Geschatte kosten
1.	Subsidie verstrekken t.b.v. ondersteuning medezeggenschapsraden, met daarbij de inrichting van een loket	Model waarbij een partij subsidie kan ontvangen om bijvoorbeeld samen met de andere sociale partners en stg. Onderwijsgeschieden ondersteuning op het thema medezeggenschap en het 'goede gesprek' onder de aandacht te brengen. Hierbij komt er 1 loket voor alle onderwijsprofessionals om informatie in te winnen. Eventueel kan er gekeken worden dat er adviseurs zijn die ondersteuning op scholen kunnen bieden.	Er zit veel kennis over medezeggenschap bij een aantal partijen en sociale partners en dankzij het verstrekken van een subsidie kan OCW het onder de aandacht brengen van het thema ondersteunen. Daarnaast kan men door middel van de adviseurs ook scholen direct ondersteunen.	We zijn (deels) afhankelijk van hoe een ontvangende partij het thema invult. Het is moeilijker om bij subsidie afdwingbare prestatieafspraken te maken t.o.v. een opdracht.	€ 300.000, incl. BTW per jaar
2.	Verkennen afspraken ambtelijk secretaris	Een vorm van concrete ondersteuning in de school is de ambtelijk secretaris voor de medezeggenschapsraad. Deze optie betekent dat we verkennen wat er nodig is om afspraken met sociale partners die ervoor zorgen dat alle medezeggenschapsraden een ambtelijk secretaris te hebben.	Een ambtelijk secretaris borgt en verspreid kennis over medezeggenschap in de organisatie, waardoor medezeggenschapsraden beter kunnen functioneren. Medezeggenschapsraden zijn minder afhankelijk van het bevoegd gezag voor de juiste informatie	Deze optie duurt het langst voordat het impact gaat hebben, en is het meest ingewikkeld om te implementeren	Geen, inzet interne capaciteit

Wetsvoorstel versterken medezeggenschap

- Het wetsvoorstel versterken medezeggenschap is een toezegging van uw voorganger. Het regelt instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting voor de medezeggenschap, een adviesrecht op de groeps grootte in het po en een instemmingsrecht op de meerjarenbegroting van het samenwerkingsverband voor de ondersteuningsplanraad. Kamerlid Van Meenen⁴ heeft er ook een motie over ingediend.
- Het wetsvoorstel is van 13 juli tot 11 september 2020 in internetconsultatie geweest. Na de internetconsultatie is het wetsvoorstel vanwege de demissionaire periode stil komen te liggen.
- Omdat het een reeds bestaande toezegging is, is in het

⁴ Kamerstukken II, 2018/19, 31 293, nr. 448

prioriteitenoverzicht met wetgevingsprojecten reeds rekening gehouden met inzet van WJZ in de tweede helft van dit jaar.

- Uit het eindrapport blijkt dat schoolbestuurders en intern toezichthouders geen voorstander zijn van het wetsvoorstel. Zij wijzen op de beperkte financiële kennis van medezeggenschapsraden en vrezen dat het instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting als machtsmiddel zal worden ingezet. Daarentegen blijkt uit het eindrapport dat er bij de medezeggenschap wel belangstelling is in het instemmingsrecht, maar dat daarvoor wel faciliteiten voor moeten zijn, onder andere in opleiding en tijd. Door medezeggenschapsraadsleden is ook meermaals opgemerkt dat het instemmingsrecht een extra verantwoordelijkheid betekent. Volgens het eindrapport zitten medezeggenschapsraadsleden daar niet altijd op te wachten.
- Uit de aanbevelingen in het eindrapport blijkt dat er – bij het huidige takenpakket van de medezeggenschapsraad- behoefte is aan ondersteuning en versterking van kennis. Het toevoegen van verantwoordelijkheden (instemmings/adviesrechten) vergroot deze behoefte aan ondersteuning. Dat gegeven gecombineerd met uw wens om mogelijke structuren te verkennen en het allereerst aanpakken van de prioritaire aanbevelingen uit het eindrapport maken dat het wetsvoorstel inmiddels minder goed aansluit op de huidige situatie.
- Het advies is om het wetsvoorstel aan te houden tot er meer duidelijk is over de richting van de mogelijk herziene bestuursstructuur.

Financiële gevolgen

- De voorgestelde maatregel voor leerlingen participatie kost € 200.000 per jaar, gedurende drie jaar. Op het bestedingsplan is dit gedekt uit de coalitieakkoordmiddelen. Het budget is in totaal €1.006.000 per jaar (artikel 1). Daarvan is reeds €200.000 per jaar aan het NJI verplicht, gedurende drie jaar (totaal €600.000). U heeft op 16 maart jl. akkoord gegeven op deze subsidie aan NJI.
- De kosten voor ondersteuning voor medezeggenschap en het 'goede gesprek' zijn afhankelijk van de door u gekozen optie. Hiervoor is vanuit de coalitieakkoordmiddelen ten minste € 454.000 beschikbaar voor 2023, 2024, 2025 en 2026 binnen het budget 'versterken zeggenschap; (artikel 1). Er is ruimte om dit op te laten lopen tot €1.000.000 per jaar.

Planning

Door de meer procedurele insteek brengt met zich mee dat de brief niet langs de onderraden en Ministerraad hoeft. Daarom deze aangepaste planning:

- 7 juni: eerste conceptversie in tas MPVO
- 12/13 juni: reactie MPVO
- 23 juni: tweede conceptversie in tas MPVO
- 25/26 juni: reactie MPVO
- 30 juni: definitieve versie in tas MPVO
- 3 juli: verzending brief aan Tweede Kamer

Informatie die niet openbaar gemaakt kan worden

nvt

TER BESLUITVORMING

Aan: MPVO

Primair Onderwijs

Van

Persoonsgegevens

Datum

2 juni 2022

Referentie

32902953

Bijlagen

Intern OCW afgestemd

KenO, PO, VO

nota

Uitvoering coalitieakkoord; breed gesprek rollen en verantwoordelijkheden in en om de school

Aanleiding

In het coalitieakkoord staan een viertal samenhangende opdrachten¹, die alle raken aan de verhoudingen, rollen en verantwoordelijkheden in en om de school. In de (concept) werkagenda heeft u met de sociale partners afgesproken dat er een brede consultatie plaatsvindt van de rollen en verantwoordelijkheden in en om de school. Dit is ook in eerdere stukken bij u voorbijgekomen. Daarnaast is er een bredere beweging² gaande waarbij er meer nadruk en zeggenschap op het schoolniveau komt te liggen. U versterkt die beweging met uw aanpak van de basisvaardigheden en de Rijke Schooldag. Deze beweging betekent een verzwaring van de rol van de medezeggenschapsraad en de schoolleider en roept vragen op over draagkracht, absorptievermogen en overlappende rollen.

In deze nota leggen wij u een drietal opties voor een breed gesprek met het onderwijs over (mede)zeggenschap in en om de school. Nadat u een keuze heeft gemaakt gaan wij verder met de uitwerking.

Geadviseerd besluit

- Welke van de drie opties heeft uw voorkeur voor het voeren van een breed gesprek met het onderwijs over de rollen en verantwoordelijkheden in en om de school?
- Wij adviseren u om de Tweede Kamer via de verzamelbrief -die voor het zomer reces gepland staat- reeds te informeren over dit brede gesprek. Gaat u hiermee akkoord?

Van optie 2 met tussentijds rapport na 3,4 maanden? ~~Er~~ ~~van~~ Dan ok!

Kernpunten

- Om de beweging naar meer zeggenschap op de scholen te versterken en verduurzamen is het goed om de vier coalitieakkoordopdrachten die betrekking hebben op deze beweging vorm te geven via een breed

¹ Het betreft de volgende opdrachten uit het coalitieakkoord:

- Investerings zoveel mogelijk rechtstreeks naar de klas, volgens de systematiek van de werkdrukmiddelen.
- Scholen gaan zich beter verantwoorden over de inzet en effectiviteit van middelen zonder de administratieve lastendruk te verhogen.
- De zeggenschap van schoolleiders en leraren evenals de betrokkenheid en inspraak van ouders en leerlingen wordt versterkt.
- De positie en kwaliteit van schoolleiders wordt versterkt, waardoor op elke school een lerende cultuur ontstaat ten behoeve van het verhogen van de onderwijskwaliteit voor ieder kind.

² Middelen voor professionalisering, werkdruk en NP Onderwijs worden beschikbaar gesteld via de werkdrukmiddelen systematiek. In het PO in 2022 zo'n € 1,8 miljard. In het VO wordt in 2022 zo'n €700 miljoen. Afhankelijk van de cao-afspraken over de werkdrukmiddelen vo komt daar nog tot €300 miljoen bij.

Datum
2 juni 2022

gesprek met het onderwijs over de rollen en verantwoordelijkheden in en om de school; ofwel over zeggenschap en medezeggenschap.

- Enerzijds biedt dit brede gesprek de mogelijkheid om in 2023 met één voorstel de vier coalitieakkoordopdrachten te effectueren. Anderzijds biedt dit brede gesprek extra handvatten om de beweging naar de school toe beter te laten landen. Daarnaast geeft het de mogelijkheid om kleine hobbels – bijvoorbeeld de rol van de medezeggenschap bij een traject – op dit thema onderweg op te lossen, zodat ingezette trajecten nog beter kunnen landen.
- U kunt in de verzamelbrief, die voor de zomer naar de Tweede Kamer gaat, uw voornemen tot het organiseren van een breed gesprek over (mede)zeggenschap met de Tweede Kamer delen. Tevens kunt u in de verzamelbrief ingaan op het wetsvoorstel³ en de motie Kwint en Westerveld⁴. Na afloop van het brede gesprek kunt u in een uitgebreidere brief de uitkomsten en de daaropvolgende maatregelen aankondigen.
- Voor het brede gesprek over (mede)zeggenschap in de school(organisatie) zien wij drie mogelijke opties (zie tabel hieronder).
- Elk van deze drie opties biedt de mogelijkheid voldoende informatie op te halen om invulling te geven aan de coalitieakkoordopdrachten en de afspraak in de werkagenda.

Wel in tijd steun beperken

	Optie 1 Focusgroepen	Optie 2 Regie OCW	Optie 3 Regie sociale partners onderwijsakkoord⁴
Op te leveren producten	Verslagen focusgroepen en eindrapport	Gespreksverslagen, eindrapport met wetenschappelijke reflectie, afsluitende conferentie	Tussentijdse rapportage en eindrapport, eventueel afsluitende conferentie
Streefaantal deelnemers	75 deelnemers	500 deelnemers	500 deelnemers
Duur	3 mnd.	6 mnd.	6 mnd.
Bekostigingswijze	Opdracht	Opdracht	Subsidie
Draagvlak in het onderwijs	+	++	+++
Impact⁵ van het gesprek	+/-	++	+
Rol sociale partners onderwijsakkoord⁶	Klankbord	Klankbord	Regie
Rol OCW	Regie	Regie	Klankbord

³ Met dit wetsvoorstel wordt onder andere geregeld dat de medezeggenschap instemmingsrecht op de hoofdlijnen van de begroting krijgt en instemmingsrecht van de ondersteuningsplanraad op de meerjarenbegroting van het samenwerkingsverband.

⁴ Kamerstukken II, 2021/22, 34 251, nr. 99

⁵ Met impact bedoelen we in hoeverre het voeren van de gesprekken an sich al een interventie is om draagvlak en bewegingsruimte te creëren om de (mede)zeggenschapsverhoudingen in en om de schoolorganisatie te veranderen.

⁶ PO-Raad, VO-raad, AOb/FNV, CNV Onderwijs, FvOV, AVS

Toelichting

Datum
2 juni 2022

Politieke context

- In het regeerakkoord van het kabinet Rutte III was de opdracht opgenomen om een instemmingsrecht op hoofdlijnen van de begroting voor medezeggenschapsraden te regelen. In 2019 heeft de Tweede Kamer met de motie van het lid Van Meenen⁷ verzocht om onder hoofdlijnen van de begroting in ieder geval te verstaan; het onderwijsgevend en onderwijsondersteunend personeel, de allocatie van middelen binnen het bestuur, de inzet van reserves en materiële lasten. Het wetsvoorstel is tussen 13 juli en 11 september 2020 in internetconsultatie geweest. Uit de reacties blijken twee grote knelpunten: 1) veel vragen over wat hoofdlijnen op de begroting precies zijn en op welk niveau ((G)MR) dit instemmingsrecht dan ligt, 2) vragen over de rol(vermenging) in de driehoek medezeggenschap, schoolbestuur en intern toezicht. Begin 2021 is besloten het wetsvoorstel te deprioriteren. Dit in verband met capaciteitsproblemen voortkomend uit de inzet vanwege de coronacrisis en het Nationaal Programma Onderwijs.
- Het brede gesprek over (mede)zeggenschap betekent wel dat het wetsvoorstel nog wat langer op zich zal laten wachten. Echter de vragen en knelpunten die uit de internetconsultatie kwamen, zijn dezelfde vragen die we nu hebben rondom het versterken van de zeggenschap. Dat biedt ook een kans: zo kunnen we dit wetsvoorstel verstevigen met de uitkomsten van het brede gesprek over (mede)zeggenschap. Ook biedt dit wetsvoorstel een goede plek om de uitkomsten van het brede gesprek te effectueren. Met dit wetsvoorstel kunnen we de zeggenschap op middelen op het schoolniveau, die nu in losse trajecten geregeld is, verankeren.
- Recent is ook de motie Westerveld en Kwint⁸ aangenomen. In deze motie verzoekt de Tweede Kamer om het functioneren van de bestuursstructuur in het funderend onderwijs te evalueren in het kader van de wet versterking bestuurskracht. Met het brede gesprek geven we invulling aan de motie.
- We hebben in november 2020 van de Stichting Onderwijsgeschillen een rapport met aanbevelingen ontvangen voor het versterken van medezeggenschap bij holdings. Dit rapport is reeds naar de Tweede Kamer verzonden, echter zonder inhoudelijke beleidsreactie. Deze beleidsreactie zal pas na het brede gesprek over (mede)zeggenschap gegeven worden, zodat de uitkomsten meegewogen kunnen worden. Er is een beperkt aantal holdings in het onderwijs actief en vanuit de Tweede Kamer is tot op heden geen vraag naar deze beleidsreactie. De urgentie voor de beleidsreactie is daarmee beperkt en kan wachten op de uitkomsten van het brede gesprek.
- In de (concept) werkagenda is afgesproken dat medio 2023 op basis van de uitkomsten van een brede consultatie bezien wordt welke maatregelen worden getroffen voor het versterken van de zeggenschap van de onderwijsprofessional. Dit betekent dat op z'n vroegst in de tweede helft van 2023 gestart kan worden met het effectueren van de maatregelen. Dit betreft bijvoorbeeld het aanvullen van het wetsvoorstel, deze zou dan zomer 2024 ingediend kunnen worden bij de Tweede Kamer.

Politiek
checken
Van Beloid

Persoonsg...

⁷ Kamerstukken II, 2018/19, 31 293, nr. 448

⁸ Kamerstukken II, 2021/22, 34 251, nr. 99

Datum
2 juni 2022

Gesprekspartners en thema's brede gesprek over (mede)zeggenschap

- Deelnemers aan het brede gesprek zijn leraren, schoolleiders, schoolbestuurders, medezeggenschapsraadleden, intern toezichthouders, ouders en leerlingen. Tevens zijn deelnemers aan het brede gesprek belangenbehartigers en/of beroepsgroepvertegenwoordigers, zoals AVS, bonden, PO-Raad, VO-raad, Sectorraad GO, Sectorraad Praktijkonderwijs, Ouders & Onderwijs, NVS, SRVO en SRPO, Schoolleiders voor de Toekomst, VOO, LAKS, LBVSO, VTOI-NVTK en VvOB.
- Ook willen we naast de brede gesprekken spreken met samenwerkingsverbanden en gemeenten. Gezien hun rol echter minder intensief. Waar we bijvoorbeeld met schoolleiders minimaal 6 keer in gesprek gaan, zal dat met samenwerkingverbanden en gemeenten 3 keer zijn. Het gesprek met samenwerkingsverbanden is van belang, omdat de medezeggenschapsstructuur bij samenwerkingsverbanden gebaseerd is op de medezeggenschapsstructuur op scholen. Het gesprek met de gemeenten is van belang, omdat zij bijvoorbeeld bij het NP Onderwijs ook een rol hebben in de ondersteuning van scholen en besteding van de middelen.
- Om in het brede gesprek op te halen hoe de beweging naar school toe het beste vorm kan krijgen, moeten in ieder geval de volgende thema's aan bod komen:
  - Governancestructuur van de school(organisatie)
  - Versterken zeggenschap
  - Investerings naar de klas
  - Positie van de schoolleider
  - Verantwoording
  - Toetsing van de uitkomsten en mogelijke maatregelen

Werkagenda bij het onderwijsakkoord

- In de (concept) werkagenda is afgesproken dat er een brede consultatie plaatsvindt van de rollen en verantwoordelijkheden in en om de school. Medio 2023 wordt dan samen met de sociale partners gezien welke maatregelen genomen moeten worden om de zeggenschap van onderwijsprofessionals te versterken.
- Deze afspraak betekent dat we op dit thema een consultatie moeten organiseren om de afspraak invulling te geven.
- Het in deze nota voorgestelde brede gesprek over rollen en verantwoordelijkheden is breder dan enkel de afspraak uit de werkagenda. Dit komt omdat de afspraak uit de werkagenda zich op slechts op één van de coalitieakkoordopdrachten richt en we met het voorgestelde brede gesprek aan vier coalitieakkoordopdrachten invulling willen geven.